calidam, digerentem, & exiccantem. Succus tum caulis, tum ſeminis, ut quæ ſimilis ſint facultatis, nephriticos adjuvant. Radix pectoris excreationibus valenter conducit, minus quidem quàm ſemen acris, non tamen minus amara. Trahit verò etiam per nares ſanguinem. Quod κροκοδείλιον Græci, Latini quoq; Crocodilium dicunt: Itali, Crocodilio. Nomina.

Δίψακος. DIPSACUS, SIVE LABRUM VENERIS. CAP. XI.

I. LABRUM VENERIS.

Dipſacus aculeatarum generis eſt. Caulem habet altum, ſpinis horridum: foliis lactucæ, ſpinoſis, binis, genicula ſingula complectentibus, prælongis, ceu quaſdam bullas intus & extra aculeatas, in dorſi medio habentibus, concavo alarum ſinu, in quo imber, aut ros aſſervetur: unde dipſaci, quaſi ſitientis, nomen traxit. In cacumine caulis, ſingula ſurculis capitula inſunt oblonga, *a* echinata ſpinis: quæ arefacta, candida ſpectantur, diſſectaq; medulla tenus vermiculos oſtendunt. Sanat rimas ſedis fiſtulaſq;, ſi tuſa, & decocta in vino radix, uſq; dum ſit craſſitudo ceræ, immittatur. Medicamentum ærea pyxide recondendum. Ajunt formicationibus, verrucisque penſilibus remedio eſſe. Vermiculi capitulorum in folliculo alligati, collo aut brachio appenſi, produntur quartanis febribus remedio eſſe.

a Meum ἐοικὼς ἐχίνῳ τὸ μέγεθος ἀκανθώδεις. i. Similia erinaceo ſublonga ſpinoſa.

Dipſacus, quem Latini Labrum Veneris vocant, in Italia vulgaris eſt planta, in præcipuè locis, ubi lanificia exercentur. Siquidem echinato ejus capitulo mangones rudem adhuc pannum pectunt, expoliunt, detractiſq; floccis concinnant. In Hetruria Dipſacum vulgò appellant Cardo da cardare, Forojulienſes verò Garzo. Seritur is hodie in campis in compluribus Italiæ locis, præſertimq; in agro Bononienſi, ſingulari à cultoribus adhibita diligentia: quinetiam ſponte naſcitur nonnullis in regionibus. Sed & ſylveſtris quoq; ſponte in campeſtribus, in agrorum, & ſcrobium aggeribus, in viis juxta ſepes frequentiſſimus naſcitur, nullis prorſus repugnantibus notis, quas illi reddidit Dioſcorides. Facie à priori parum admodum differt, ſylveſtrius tamen eſt & ſpinis longè horridius: Echinata capitula ſetis quoque compluribus ſcatent, aculeis non adeò firmis, atq; aduncis ut in altero genere. Non differt ſuis omnibus in facultatibus ab altero. Inventur Dipſaci conſider.

II. LABRUM VENERIS ALTERUM.

III. VIRGA PASTORIS.

autumni tempore (ut experientia quemq; docere potest) in ejus capitulo jam exarefacto, medullitusq; dissecto vermiculus ille, quem collo adalligatum quartanis febribus remedio esse produnt, piscatoribus hamo affigendus maximè expetitus, etsi Marcellus Diosc. interpres, & commentator, vermiculum hunc nunquam sibi compertum fuisse scribat. Dipsacus officinis, & herbariorum vulgo Virga Pastoris major nominatur. Quippe minorem etiam illius æmulam ostendunt: quanquam non adeò striato caule, ac spinis horrido constet, foliis item infirmioribus sit, & capitibus multò minoribus, ut quæ olivæ magnitudinem non excedant. Sunt autem hujus capitula tenuibus capillis referta, ita ut sericis viridi colore infectis flocci similia videantur. Provenit umbrosis & uliginosis locis. Non trediderim ego hanc plantam a veneris labro admodum distare, imbecillioris tamen esse facultatis haud negaverim. Cæterùm animadvertendum est, neutrum Dipsaci genus, quod tum Serapioni, tum Avicennæ describitur, esse Virgam pastoris. Quandoquidem iis, quantum ex eorum scriptis colligere potui, Pastoris virgam nil aliud esse putaverim, quam polygonum, cujus tam fœminæ, quam maris historiam lib. 4. tradidit Dioscor. Quapropter illud mihi semper persuasum velim, quòd non à Mauritanis Dipsaco Virgæ pastoris nomen inditum sit, sed à sepiastartis, qui suis potius pandectis, quàm cæteris castigatissimis, & probatissimis scriptorum monumentis, fidem præstare consueverunt. Namq; Matthæus ille Sylvaticus pandectarum auctor, Dipsacum Virgam pastoris appellat: qui deinde in graviorem errorem lapsus, Dipsacum ipsum cum polygono turpiter confundit, utpote qui illud assequi non potuerit, quòd Arabum Pastoris virga, esset Dioscoridis polygonum, non autem Dipsacus: qui quidem tantùm à polygono differt, quantum lepores ab ursis. Dipsaci meminit Gal. lib. 6. simpl. med. his paucis: Dipsaci spinæ radix secundo ordine exiccatoria est, habetq; nonnihil abstersorium. Planta quæ Græcis Δίψακος, Latinis, Labrum Veneris nominatur: Mauritanis, Dibsacos: Italis, Cardo da panni, & Dissaco: Germanis, Kartendistel / Kartenkraut / Bubenstrel / & Weberkarten: Hispanis, Cardencha, Cardo penteador: Gallis, Cardon à Carder, & Verge abergier: Bohemis, Strelk: Polonis, Szczotki. Labrum veneris alterum iisdem appellatur nominibus, quibus primum appellari diximus. At Virga pastoris: Italis, Virga di pastore, & Dissaco minore.

Virga pastoris duplex.

Sylvatici hallucinatio.

Dipsaci vires ex Galeno.

Nomina.

Dipsacus nomen à contrario invenit, quoniam concavo alarum sinu, rorem vel imbrem recipiat, quo velut ad abigẽdas sitis injurias abutitur. Hic sativus est & sylvestris: est & folio in lacinias diviso: in quam classem referenda & Virga pastoris. I. Dipsacus sativus albo flore, C.B. Carduus fullonius sativus, Trag. Labrum Veneris, Matth. Cord. in Dios. Cast. Cæs. Dipsacus albus, Fuch. Dipsacus sativus, Dod. gal. & fol. Cord. in hist. Ges. hor. Dipsacus, Lug. Card. fullonum, Lob. Galedragon Xenocratis, Anguillarę. II. Dipsacus sylv. purpureo flore. C.B. Carduus fullonum, Brunf. Carduus fullonis erraticus, Trag. Labrum Veneris alterum Matth. Labrum Veneris sylvest. Cast. Labrum Veneris, Cord. in Diosc. Lob. Labrum Veneris flosculis purpureis, Cæs. Dipsacus, Brunf. Lac. Lon. Tab. Dipsacus purpureus, Fuch. Dipsacus sylv. Dod. gal. & fol. Cord. in hist. Gesn. hort. Thal. Dipsacus sativ. alter & Dipsacus sylv. major, Lugd. Molybdæna Plinii, Dalechampio in Plin. III. Dipsacus sylv. minor, C.B. Cardui fullonii tertium genus, Trag. Virga pastoris, Matth. Lob. Cam. cui & Dipsacus fatuus: Dipsacus tertius, Dod. gal. & fol. cui & Galedragon Plinii. Dipsaci species minor, Gesn. hor. Dipsacus sylvestris minor & Plumbago Plinii quibusdam, Lugd. Dipsacus minor, Thalyo.

Ἀκανθα λευκη. SPINA ALBA. CAP. XII.

SPina alba nascitur in montibus, & sylvosis. Folia fert albi chamæleonis, angustiora, candidiora, aliquantum hispida, & aculeata: caulem supra bina cubita altum, pollicari, aut ampliore crassitudine

I. SPINA ALBA.

II. SPINA ALBA ALTERA.

albican-

albicantem,intus cavum: in cacumine capitulum ineſt ſpinoſum,echini marini æmulum, ſed minus, & oblongum: flores purpurei,in quibus ſemen,ceu cnicum,ſed rotundius. Hujus radix pota,cœliacis,ſtomachicis,& iis,qui cruenta extuſſiunt,efficax eſt: urinam cit: tumoribus illinitur. Decocto ejus dentes in dolore collui prodeſt. Epotum ſemen convulſis infantibus, & à ſerpente demorſis auxiliatur. Geſtatum pro amuleto ſerpentes abigere traditur.

Spinam albam ſeplaſiarii Arabas (ut plerunq; ſolent) imitati, Bedeguar appellant. Sed non parva inter hos, & medicos oritur contentio, quænam in aculeatarum genere, quas plurimas genuit natura, Spina alba legitimè, notis omnibus adſtipulantibus, appellari poßit. Verùm etſi tantam litem tranſigere nequeant, interim tamen pro Spina alba alii alias herbas oſtentant, & quiſq; ſuam veram exiſtimat. Quandoquidem ſunt eorum complures, qui ſibi certò perſuadent, Spinam albam eam aculeatam herbam eſſe, quam aliqui Carduum benedictum vocant, alii verò vulgò herba Turca. Sunt alii, qui Carlinam vocatam, id eſt album chamæleonem, Spinam albam eſſe contendant. Inter quos invenio Monachos qui in Meſuem ſcripſerunt, quorum ſententiam, ſuperius in chamæleontis utriuſq; mentione, ut falſam reprobavimus. Sunt præterea, qui Spinam albam eſſe velint echinatum Carduum illum, & ſpinis rigentem, qui Hetruſci in lacte cogendo coaguli vicem explet. Non deſunt inſuper qui unam, vel alteram ſylveſtrem, ac ſpinis horrentem plantam, pro Spina alba nullo diſcrimine accipiant. Quo fit, ut omnes ii nullo veritatis lumine ducti, in hujuſmodi tenebris oberrent. Errat, meo quidem judicio, hac in re Leonhardus Fuchſius: quippe qui ultimo ſuorum paradoxorum capite, Spinam albam eam aculeatam herbam appellat, quæ omnium in univerſum aculeatarum plantarum generum ampliſſimis conſtat foliis, latè humi ſe ſpargentibus, ac crebris, albiſq; ſeu lacteis tota conſperſa maculis. Unde apud quoſdam Lactariæ herbæ nomen adinvenit, etſi à quàmplurimis, præſertim mulierculis, Carduus divæ Mariæ dicatur. Hallucinatur inquam, pace ejus dixerim, eo quòd non animadverterit, hanc foliis albi chamæleonis triplo, quadruploq; majoribus in campeſtri planitie naſci, ut noſtra teſtatur Hetruria, ubi paßim ferè frequens naſcitur, non autem in montibus, ac ſylvis, ubi Spina alba Dioſcoridis teſtimonio provenit. Legitimam Spinam albam, cujus hic primo loco imaginem expreßimus, miſit ad me Patavio Jacobus Antonius Cortuſus, rei plantariæ admodum ſtudioſus, quæ notis omnibus genuinam repræſentat. Siquidem foliis eſt albo chamæleoni ſimilibus, anguſtioribus tamen, ac candidioribus, ſubhirſutis, ſpinis rigentibus: caule verò bicubitali, pollicari, vel ampliore craßitudine, ſubalbo, & inani: in cujus cacumine echinus ſubalbidus inſidet, ſed minor, & oblongior, purpureis intus floribus, & ſemine cnico ſimili. Huic planè deſcriptioni quæ etiam Dioſcoridis eſt, adſtipulantur frequentißimæ plantæ quæ ſuis echinis, ac ſpinis rigentes, in excelſtioribus Ananiæ vallis montibus laricein, abiegnis, & in piceis ſylvis refertis, Julio menſe viſuntur. Quapropter, ut quæ ad eos pertinent, recte agant ſeplaſiarii, videant, ſciantq; non in planitie, & convallibus Spinam albam provenire, ſed in montibus: quorum ſi quandoq; tum cacumina, tum ſylvas adire non gravabuntur, procul dubio non magno etiam labore ipſam nanciſcentur. Hæc enim non modò ſeplaſiariis maximè conducet, ut legitimam Spinam albam ſuis compositionibus immiſceant: verùm & eorum errorem deprehendent (in hoc etiam Ruellius verſatur) qui ſibi perſuadent, Spinam albam illud eſſe cardui genus, quod à Tuſcis, eò quòd (ut paulò antè diximus) coaguli vicem præſtet, vulgò vocatur Preſura, quodq; nos Scolimum eſſe putamus. Eſt & ALTERA ACULEATA planta, cujus hic quoq; imago ſecundo loco viſitur, quam quidam Spinam albam eſſe cenſent, ſed plura in hac deſiderantur. Error autem is facilè deprehendetur, ſi illud adnotare voluerint, quòd aculeata hæc planta in hortis paßim ſeratur, foliis albo chamæleonti longè majoribus: & capitula ferat, quæ marinum echinum non parum excedant. Commiſcuit Meſues ſpinam albam, ac etiam Arabicam, quarum alteram ſuo idiomate Bedeguar, alteram verò Succhaa appellavit, ſyrupo de eupatorio vocato, quem miris laudibus extulit ad diuturnas febres ſiniendas, ad eas præſertim, quibus naturalia viſcera, nempe ventriculus & jecur imbecillia ſint reddita, & ubi à ſua naturali temperie receſſerint. Cujus tamen ſententiæ non parum refragatur Muſa Ferrarienſis: quippe qui longo ſermone contendat, nec Arabicam, nec albam ſpinam huic ſyrupo admiſcendam eſſe, quòd utraq; adſtrictoria vi polleat, quæ (ut ipſe ait) ſyrupi hujus intentionib. admodum repugnat, cùm ad diuturnas obſtructiones tantùm reſerandas, ſemper hujus apud medicos fuerit uſus. Qua in re non ſolùm oſtendit Muſa auctoris mentem non percepiſſe, ſed nec etiam in hoc (pace viri alioqui clariſſimi dixerim) exactam curandorum morborum rationem calluiſſe. Nam cùm Meſues ſyrupum hunc compoſuiſſet ad illas curandas febres, quibus naturalia viſcera imbecillia ſunt reddita, optima componendi methodo tam Spinam albam quàm Arabicam illi inſeruit, utpote quæ adſtrictoria vi, qua pollent, languida illa ac infirma membra, plurimùm roborarent: quibus incommodis ſolent periti, ac docti medici iis medicamentis occurrere, quæ odore fragrantia adſtrictoria facultate commendantur. Hinc itaq; facilè intelligi poſſe crediderim, quàm abſurda, explodendaq; ſit hæc Muſæ ſententia. Quin nec illud conſilium ejus ſeplaſiariis accipiendum putaverim, quòd ſpinæ albæ & Arabicæ loco, ſiliculæ radicem, ac ſabinæ folia huic ſyrupo ſubſtituere poßint, & debeant, ut magis atq; magis tum vaſa, tum viſcera laxet. Quippe quòd ſi tantùm laxandi, ac reſerandi facultate hoc medicamentum debuiſſet eſſe præditum, non modò harum ſpinarum radicib. carere debebat, ſed etiam roſis, lentiſcina reſina, Indica nardo, & malabathro expoliari: cùm tamen hæc omnia maturè, diligenterq; examinata, non ſine methodo, ut quæ robur his viſceribus allatura ſint, ab ipſo Meſue huic ſyrupo fuerint admiſta, ne ſcilicet natura diuturna febre imbecillis facta, & à relaxantibus, ac admodum reſerantibus medicamentis vexata, totam humorum molem alvi profluvio, ob contentricis facultatis amiſſum robur, tanquam viribus omnibus deſtituta, ad mortem uſq; demitteret. Meminit Spinæ albæ Gal. lib. 6. ſimpl. medic. ſic inquiens: Spinæ albæ radix deſiccatoria eſt, & modicè adſtringens. Quamobrem & cœliacos, & ſtomachices juvat, & ſanguinis rejectiones cohibet, & œdemata illita contrahit, ac dentibus dolentibus prodeſt, ſi decocto ejus colluantur. Semen tenuis eſſentiæ & calidæ facultatis eſt. Itaq; potum iis, qui convelluntur, convenit. Quæ planta Κνεκυβα λευκη Græcè, Spina alba Latinè dicitur: Arabicè Bedeguard: Italicè, Spina bianca.

Spinæ albæ conſil.

Monachorũ error.

Fuchſ. lapſus circa Spinam albam.

Carduus D. Mariæ.

Spina alba legitima.

Quorundã error.

Spina alba altera.

Braſavoli calumnia cõtra Meſuem depulſa.

Spinæ albæ vires ex Gal.

Nomina.

Circa Spinam albam non levis controverſia, alibi tractanda. I. Quæ hic primo loco poſita in primis non habetur editionibus, at in duabus, ubi majores figuræ, Spina alba altera dicitur: in Italica edit. titulus eſt, Spina alba & nigra: in compendio prætermiſſa, quare nomine Spinæ albæ alterius Matth. Lugd. hiſtoria pinxit, Spinam albam Penæ, pronunciando. II. Quæ verò Spina alba altera Matthiolo nominatur, in primis editionibus, ut & compendio, pro Spina alba pingitur: editione verò Italica, Spina alba quorundam nominatur: dicitur Chamæleon verus, Trag. Chamæleon niger, Fuch. fol. Spina incognita, eidem in icon. Spina peregrina, Dod. gal. Carduus Sphærocephalus, Cord. hiſt. Dod. fol. Tab. Crocodilium, Lac. an & Cord. in Dioſ. Echinopus aliquibus, Spina alba, Geſ. hor. Spina alba putata, Cam. ad Matt. Chalceios Theoph. & Plinii, Lugd. Tetralix ſpinoſa, eidem. Crocodilium, Fuch. & Cordi, Lob. in obſer.

Ritro seu Rutro Theoph. Lob.icon. Hujus & alteram speciem Cam. addit suo Matthiolo, quæ à præcedenti potissimum floris colore, qui cæruleus est differt, & quòd illo humilior, foliaque candidiora & angustiora habeat.

Ἄκανθα ἀράβική. SPINA ARABICA. CAP. XIII.

a Πρὸς φυσικὰ ῥεύματα κάτω.

ARabicam spinam natura albæ spinæ similem esse constat. Ipsa siquidem stringit. Ad sanguinis rejectiones, *a* mensium abundantiam, cæterasq; fluxiones radix etiamnum valet. Provenit in asperis.

Spinam Arabicã non esse Acaciam.

* SPINA ARABICA. *

Ruellii hallucinatio.

Plinius de Spina Arabica.

ERrasse eos nimirum crediderim, qui sibi persuaserunt, Arabicam spinam, cujus hic meminit Diosc. eam aculeatam Arabiæ esse arborem, quam Acaciam vocant. Cujus erroris illud in primis indicium est, quòd nusquam consueverit Dioscorides alicujus stirpis historiam diversis capitibus repetere, nec etiam arbores herbis commiscere. Nam cùm longa historia Acaciam arborem, quæ etiam Aegyptia spina vocatur, primo libro inter arbores descripserit, absurdum quidem videretur, si eandem præter morem hic inter aculeatas herbas repeteret. Ad hoc indicium & illa ratio accedit, quòd si seorsum harum plantarum historiam tradidit Diosc. diversas quoque plantas esse necesse est. Quamobrem non parum Ruellius hallucinatus deprehenditur, quòd non animadverterit, in sua hujusce Arabicæ spinæ mentione. Dioscor. hoc loco aculeatam quandam Arabicam herbam, albæ spinæ in universum æmulam intellexisse, non autem (ut ipse putat) Acaciam nuncupatam. Qua in re non satis virum hunc admirari possum, quippe qui non modò & Græcis & Latinis literis sit habitus peritissimus, ac inter eos, qui hac nostra ætate de stirpium historia scripsere, facilè princeps, sed qui etiam Plinii historiæ fuerit studiosissimus: quem tamen si accuratius perlegisset ac sequi voluisset, nunquam arbitror in eum errorem incidisset. Quandoquidem Plin. lib. 24. cap. 12. alteram ab altera separavit, & primò hujus, de qua agimus, mentionem faciens, sic inquit: Spinæ Arabicæ laudes in odorum loco diximus: & ipsa stillat, stringitq; distillationes omnes, & sanguinis excreationes, mensumq; abundantiam, etiamnum radice valentior. Quæ à Dioscoride verbotenus transtulisse perspicuum est. Mox meminit Arabicæ alterius spinæ, quæ in arborem assurgit, his verbis: Est & Acaciæ spina. Fit in Aegypto alba, nigraq; arbore, item viridi, sed longè melior est prioribus. Ejusdem meminit etiam lib. 13. cap. 9. postquam Perseæ arboris materiem miris laudibus commendavit, ubi hæc habet: Nec minus Aegyptia spina celebratur in eadem gente, duntaxat nigra, quoniam incorrupta etiam in aquis durat: candida verò facilè putrescit. Quibus ex locis palam est, non credidisse Plinium, unam tantùm Arabicam, vel Aegyptiam esse spinam, quamvis Ruellius non ita rem acceperit. Qui item Galen. sententiam hac in re non animadvertisse videtur: siquidem Galen. libr. 6. simpl. med. ita scribit: Spinæ Arabicæ radix profluvium muliebre juvat, & alia quæcunque, quibus auxilio est quæ apud nos nascitur spina: sed efficacius tamen omnia juvant tum radix, tum fructus ipsius. Hic verò & columellæ prodest, & iis, quæ in sede inflata sunt: tum ulcera ad cicatricem ducit, mediocrem habens, & non molestam adstrictionem: hæc Galenus. Qui ut has plantas diversas habuit, ita etiam seorsum de earum viribus disseruit. Planta ἄκανθα ἀραβικὴ Græcis dicta, Spina Arabica Latinis pariter & Italis appellatur: Mauritanis, Suchaha.

Quam pro spina Arabica figuram adjecimus, Spinam Arabicam Diosc. & Plinii censet Cæs. at Adversaria & Lob. Carduum tomentosum nominant: Suchaha Arabum, Guilandino dicebatur, de qua in historia.

Spinæ Arabicæ vires ex Galeno.

Nomina.

I. CARDUUS ACULEATUS.

Σκόλυμος. CARDUUS. CAP. XIV.

CArduus, Græci scolymon vocant, † folia chamæleonis habet, & albæ spinæ, nigriora, & crassiora: caulem *a* longum edit, foliosum, capite spinoso: radice *b* nigra, & crassa. Quæ illita graveolentiam alarum, totiusque corporis emendat: item si decocta in vino bibatur: copiosam autem urinam, fœtidamque expellit. Herba cùm recens teneresci, in olera, asparagi modo, transit.

† Oribas. μεῖζον χαμαιλέοντος καὶ τῆς λευκῆς ἀκάνθης. i. interchamæleonem, & albam spinam.

a Cat. μικρόν. i. parvum, sed mendosè ut puto.

b Cat. λευκὸν. i. albo.

Et si

ETſi unius tantùm Cardui breviter etiam hoc loco meminerit Dioſcorides, Theophraſto tamen, Plinio, ac aliis probatis auctoribus, plura Cardui genera traduntur. Verùm ut primùm de his, qui natura cultrice ſponte proveniunt, ſermo fiat, ſcire ſanè convenit, quòd eorum diverſa ſunt genera: quorum tamen nomina propria, quòd ſciam, non habentur. Atqui Plinio lib. 30. c. 23. duo tamen eorum genera produntur: unum fruticoſius ſtatim à terra: alterum verò unicaule, & craſſius. Sativorum autem, qui tum in hortis, tum in agris ſeruntur, multiplex eſt genus. Horum principem locum tenent, qui Hetruſci vulgò vocantur Cardoni. Namq; ii diligenti cultura adeò teneri, fragiles, albiq; evadunt, ut magno quidem apparatu, ſecundis cœnis pro bellariis cum ſale, & pipere expetantur. Quo argumento ductus, equidem putaverim de his verba feciſſe Theophraſtum libro 6. cap. 4. de plantarum hiſtoria, cùm ita ſcribit. Quæ autem Cactus nuncupata eſt, in Sicilia tantùm naſcitur, Græciæ nuſquam habetur ſui generis planta: hæc enim ſtatim à radice caules repentes in terram mittit, folio lato, atq; ſpinoſo: caules hos Cactos appellant, deſquamati cibo idonei ſunt, paulò amaricantes: & reſervare hos aqua ſalſa conditos conſueverunt: hæc Theophraſtus. Noſtrates, quibus ubiq; nunc Hetruria ſcatet, eò ex Neapoli allati fuerunt. Neapolim verò (ut audio) ex Sicilia. Quapropter noſtri cum hoc Theophraſti genere maximè convenire videntur, quòd ſcripſerit, Cactum Siciliæ peculiarem eſſe plantam. Carduus ACULEATUS folia gerit non aculeato magis diviſa, magisq; laciniata, tenuibus circumdata ſpinis, caulem quoq; alteri ſimilem, ſtriatum, ſubalbicantem, in cujus ſummitate echinatum, aculeatumq; extuberat caput, flore hyacinthino: ſemine Cnici minore. Radice nititur craſſa, firma, non inſuavi. Colitur in hortis ad menſarum bellaria. Idem præſtare poteſt, quod alter. Continentur præterea in Carduorum genere etiam ii, quos in Italia Hetruſcum vulgus appellat Carcioſſi, alius verò inibi Archiocchi dicuntur, quorum item meminit Theophraſtus eodem loco, cùm ſubdit: alium verò caulem erectum producit, quem pternicem vocant. Is quoq; cibis aptus excreſcit, ſed reſervari non patitur: fructus in quo ſemen, echinata ſpecie eſt. Verùm exemptis lanuginoſis ſeminibus, is quoq; veſcendus relinquitur, & cerebro palmæ ſimilis eſt: hactenus Theophraſtus. Qui pro palmæ cerebro illud, quantum equidem reor intelligit, quod Galenus encephalon pluribus in locis appellari tradidit, & quod nunc corrupta voce Neapolitanis, & Siculis vulgo vocatur Cefaglione, de quo libro primo in Bdellii mentione abundè diſſeruimus. Carduorum autem, quos vulgò Carcioſſi vocari diximus, nobis plura ſunt genera, varia capitis forma diſtincta. Siquidem proferunt omnes echinata capitula, ſed aliqui ſpinis ſurſum reſpicientibus conſtant, alii verò ad terram verſis, nonnulli etiam tam in foliis, quàm in fructu aculeis vacant, ob idq; cæteris in cibis præſtant. Sunt præterea in hoc poſtremo genere, quibus echini in longum faſtigientur, quibus verò in globum extuberent, dehiſcentibus in altero ſquamatim ſpicis, in altero iiſdem ſquamis, veluti corticoſis unguibus in unum compactis, & coagmentatis, nucis pineæ inſtar. Spinis carebunt, ut hortorum cultores teſtantur, Carduorum capitula, ſi priuſquàm ſeratur ſemen, acuminata ejus latera retundantur. Sine aculeis etiam naſcentur, ſi delibratis lactucæ radicibus, & diſſectis ſemina integra condantur. Unde illud facilè potuit factum eſſe, ut ii qui aculeis non rigent, humano cultu mitiores evaſerint, cùm natura Carduorum omne genus ſpinis vacare nequeat. Carduus

Carduorum conſideratio, & genera

Cardoni.

Cactos Theoph.

Cardui carcioſſi.

Palmæ Cerebrũ quid.

Carcioſſi genera.

II. CARDUUS NON ACULEATUS.

III. CARDUUS VULGA.

qui ACULEIS caret, folia promit grandia per ambitum laciniata, averſa parte ſubalbicantia, numeroſaq; : caulem edit longum, folioſum, capite echinato ſine aculeis tamen: & quadantenus pini cono ſimile. Seritur paſſim in hortis & viridariis. Radicum decoctum potum hydropicos & ictericos ſanat. Echini nondum floreſcentis pulpa, è carnium jure decocta, pro bellariis utimur: una cùm ſale & pipere, & qui veneri indulgent, galangam quoq; addunt. Itali rarò decoquunt, ſed echinata capita cruda cum ſale vorant. Cardui meminit Galenus libro 8. ſimplicium medicamentorum: nec tamen plura de ejus viribus tradidit, quàm fecerit Dioſc. Sed de temperamento diſſerens, ait calidi tatis ſecundum ordinem completum, aut tertium incipientem, ſiccitatis verò ſecundum aſſignavit. Et lib. 2. de alimentorum facultatibus, Carduum Cinaram appellavit,

Cardui vires ex Galen.

Nomina. *pellavit, ac alimentum, quod corpori præbet, meritò damnavit, quòd melancholicum succum generet. Σκόλυμος ea planta est Græcis, quæ Latinis Carduus, Cinara, & Strobilus nominatur: Arabibus, Raxos, Harxos, sive Sacolomas: Italis, Cardo, Carcioffo: & Archichiocco: Germanis,* Strobildorn: *Hispanis, Caroo de comer, sive Cardos: Gallis, Artichault, & Carciophe. Carduus aculeatus, Græcis, Σκόλυμος ἀκανθώδης: Italis, Cardo & Carcioso Spinoso.*

Scolymus sativus est & sylvestris: Sativus duplex, aculeatus & non aculeatus, & rursus capitis figura nunc oblonga, nunc rotunda, hæcque maximum, mediocre & parvum, cujus squamæ in aculeum desinunt brevem, nunc robustum, nunc infirmum, nunc propè nullum: quorum color nunc subrubens, nunc viridis. Dicitur Carduus Plinio, Cinara Galeno & Columellæ. I. Scolymus aculeatus, C.B. Tab. Scolymus, Trag. Fuch. Cord. in Dioscor. & hist. (cui & Carduus sativus) Lobel. (cui & Cactos Theophrasti) Cam. Carduus aculeatus, Matth. Carduus Lacun. Carduus hortensis spinosus, Ges. hort. Cast. Carduus Scolymus, Lon. Carduus altilis, Lugd. Cactus, Matthioli eidem. Cynaræ aliud genus, Dod. gal. Cinara, Dod. fol. à Cinere, ut habet Columella, quo stercorari amat. Cardones Cæsalpino. II. Scolymus non aculeatus, C.B. Tabern. Cardui alterum genus sine aculeis, Trag. Carduus non aculeatus, Matth. Carduus aut Scolymus non aculeatus, Lonicer. Carduus hortensis non spinosus, Cast. Carduus hortensis, Scolymus Cactus, vel Cinara vulgo Artischau, foliis sine spinis, Ges. hort. Carduus sativus, Cæsalp. Cinara, Dod. gal. Lac. Cinara non aculeata, Lugd. sæpè ex uno semine utraque provenit, ut speciatim aculeata ex semine non aculeati: quamvis & majore & minore habeatur semine. III. Carduus vulgaris, Matth. quem in compendio omisit Lugd. Carduus vulgatissimus viarum, & Onopyxos Guilandino, Lob. Carduus sylvestris alter, Dod. fol, cui & Scolymus Plinii, Scolymus sylvestris, Cam. ad Matth. Heracantha Tabernæmontano.

Ποτήριον. POTERIUM. CAP. XV.

a Meum Θαμνώδης ἐν μέγας. ita habet meum. Sed Gata. θάμνος μέγας *b* Onos. ἀκμάζει. i. arenosis

POterium, Jones neurada vocant, *a* largè fruticat, cortice obductum tenui, spinis horridum, lanugine spissa, ramulis longis, mollibus, lentis, tenuibus, tragacanthæ proximis: foliis parvis, rotundis: flore exiguo, candidi coloris: semine nullius usus, sed gustu acuto, & odorato. Nascitur in *b* aquosis, & collibus. Radices demittit binûm ternûmve cubitorum, nervosas, & firmas: quæ proximè terram recisæ, dant succum gummi similem. Tusæ, præcisis nervis, & vulneribus glutinandis illinuntur. Decoctum quoq; ejus nervorum affectibus prodest.

Poterii consider.

POTERIUM.

Cornarii opinio falsa Prunũ sylvestrẽ Poterium credentis Poterii vires ex Galen.

POterium adeò Tragacanthæ proximum habetur, ut illi omnibus suis notis congener esse videatur. Peculiariter autem supremos ramos habet in vertice extuberantes, & tenui lanugine obductos, quod in Tragacantha non visitur. Plantam itaq; quam hic pro Poterio appinximus, misit ad me Constantinopoli Clarissimus Augerius de Busbecke, Cæsaris Ferdinandi Orator apud Solimanum Turcarum Imperatorem. Sed hic nobis admodum mirari subit Janum Cornarium, virum alioqui ætatis nostræ insignem, quòd prunum sylvestrem Poterium esse crediderit. Quæ certè sententia, ut est meo judicio absurda, ita non immeritò à Fuchsio medico clarissimo refellitur. De Poterio scripsit Galenus libro octavo de simplicium medicamentorum facultatibus, his verbis: Neuras, quidam Poterium vocat. Deficcandi absq; morsu facultatem possidet, adeò ut nervos incisos glutinare credatur. Radices ejus potissimum sunt ejusmodi: quin & decoctum earum quidam exhibent iis, quibus affecti sunt nervi. Id Græci ποτήριον, quod item Poterium Latini vocant: Itali, Poterio.

Nomina.

Poterium, Matth. Cast. Lugd. Tabern. videtur eadem cum ea quam Clusius historia Hisp. pro Tragacantha altera proposuit, & an Poterium sit dubitat, quem sequutus Lobel. & Lugd. Tragacantham alteram, sive Poterium Clusii nominant, & Tragacanthæ secundæ nomine Tabernæmontanus exhibet, sub quo nomine & Bellonius libr. 1. observat. 17. referre videtur.

Ἀκάνθιον. ACANTHIUM. CAP. XVI.

ACanthium albæ spinæ simile, folia aculeatis per extremitates, † lanugine araneosa obductis, ex qua collecta & neta, vestes bombicinis similes texunt. Folia vel radices ad remedia opisthotoni bibuntur.

Acanthii consider.

SI planta in Italia nascitur, quæ legitimum Acanthium repræsentet, hæc profecto, cujus hic imaginem expressimus. Acanthium mihi rectè repræsentare videtur. Siquidem foliis est & albæ spinæ per extremitates aculeatis, & araneosa lanugine obductis. Id quod non nobis tantùm opinionem auxit, sed aliis quoq; rei plantariæ studiosis. Nascitur in montibus & locis incultis.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170979-p0630-6 DFG

ACANTHIUM.

I. ACANTHUS.

incultis. Verſantur magno in errore qui pro Acanthio quandam Cardui montani ſpeciem, echino lanugine quadam obducto, demonſtrant. Nam præterquàm quòd hæc folia habeat nulla lanugine velata, nullo pacto quæ echinatum capitulum circũveſtit, depecti, vel neri poteſt, utpote quæ tenuiſſimo ſit, ſine villis, fragilis, ac omnino lentoris expers.

Quod Græci ἀκανθιον, Latini ſimiliter Acanthium, & Itali Acanthio dicunt. Nomina.

† Verba illa de lanugine non leguntur in vulgatis Græcis Dioſcoridis exemplaribus: quæ tamen hic deſiderari oſtendit abruptus auctoris ſermo. Unde ea non temerè ex Plinio adjecerunt interpretes, ejus tantùm, ut puto, auctoritate freti. Nos verò cò audacius illa addenda putamus, quòd ea legantur in Oribaſii codice manuſcripto, in quo ex probatiſſimo Dioſcoridis libro ita tranſcripta inveniuntur, καθ' ἃ ἀφαχνοειδὴς ἐγὶ χνῦς, quæ ad verbum ſonant: circa quæ araneoſa eſt lanugo. Id quod meum quoq; exemplar manuſcriptum habet, ut ex appoſita in margine patet.

Spina alba ſylveſtris, C.B. Fuch. Lon. Spina alba tertia, Trag. Spina alba, Cornaro. Acanthium, Matth. Dod. gal. & fol. Lob. Caſt. Lugd. Cam. cui & Onopordon alterum. Acanthium vulgare, Tabern. Silybum ſive Leucacantha Loniceri, eidem. Carduus ſylveſtris, polyacantha Theophraſti, Cæſalp. an Onopordon Athenæi, Anguillaræ. Flore albo & purpureo variat.

Ἄκανθος. ACANTHUS. CAP. XVII.

ACanthus, † Romani pæderotam vocant, naſcitur in hortis, petroſis, & riguis. Folia habet multò lactucaceis latiora, & longiora, erucæ diviſura, nigricantia *a* pinguia, lævia, caulem binûm cubitorum, digitali craſſitudine, lævem, prope verticem ex intervallis circundatum foliolis, *b* ceu nucamenta quædam oblonga referentibus, ſpinoſis, è quibus flos prodit albus: ſemen oblongum, luteum: caput thyrſi ſpecie: radicibus nititur longis, mucoſis, rubris, & glutinoſis. Quæ uſtis igni, & luxatis artubus illitæ ſubveniunt: potæ urinam ciunt, ſed alvum cohibent: ruptis, convulſis, tabem ſentientibus, mirè profunt. Naſcitur & ſylveſtris Acanthus ſcolymo ſimilis, aculeatus, brevior quàm ſativus, & is qui in hortis provenit. Cujus radix ad eadem ad quæ ſuperior efficax.

† Oribaſ. ἢ μελαγκυφυλλος ἢ παιδερος. i. vel melamphyllos, vel pæderos.

a Meum λιπαρὰ. λεῖα. i. pinguia lęvia. Ca. λιπαρὰ λεῖα. i. pinguia valde.

b Meum, & Catac. ἐοικὼς κεντρωδεσι ὑπερμεγεθεσι, ὑακινθοειδεσι ἐξ ὧν τὸ ἄνθος. i. veluti pileolis oblongis, hyacinthinis, ex quibus flos.

Credunt omnes ferè hujuſce temporis rei herbariæ ſtudioſi, Acanthum eam eſſe plantam, quæ nobis vulgo vocatur Branca orſina: quorum ſententiæ nec prorſus refragari, nec planè adſtipulari poſſum. Nam etſi in eorum opinionem multis adducar rationibus, non ſolùm quòd ii magnæ ſint apud me auctoritatis, ſed etiam quòd ipſe viderim hanc, quæ Branca urſina dicitur, foliis lactuca latioribus, longioribuſq;, erucæ modo laciniatis, nigricantibus, ac molli quodam lævore pinguibus: caule item lævi, bicubitali, pollicari craſſitudine, per intervalla ſub ipſum uſq; verticem foliolis quibuſdam oblongis, veluti nucamentis circumdato: è quibus flos prodit candidus, & inde ſemen oblongum luteumq;: atq; etiam radice eadem conſtet, qua Acanthus: aliqua tamen relinquitur dubitatio, an Branca urſina legitimus ſit Acanthus, cùm foliola, quæ nucamenti inſtar illius caulem cingunt, nullis ſpinis horrida conſpiciantur, plantaq; ipſa videatur topiariis operibus inepta: ad quæ Acanthus olim (ut Plinius libro & cap. 22. auctor eſt) conveniens habebatur: ac etiam ea hodie ab omnibus ferè negligatur, & veluti ignobilis planta, in perpaucis tum hortis, tum viridariis ſeratur. cùm apud antiquos Acanthus celebris, & in magno honore habitus ſit, ac plurimis laudibus fuerit decantatus. Neq; illud ſuſpicionem noſtram diluit, quòd dixerint aliqui Acanthina folia, quæ in quibuſdam Italiæ locis marmoreis columnis, præſertimq; Corinthias imitantibus, inſculpta reperiuntur, nulla prorſus linea à Brancæ urſinæ foliis differre. Siquidem contra iis quiſpiam facilè reſpondere poſſet, quòd etſi utraq; eandem

Acanthi conſider.

Branca urſina an legitimus Acanthus.

dem retineant formam, non ob id tamen necessariò unam, & eandem speciem repræsentant. Quare quemadmodum dubium est asserere, Brancam ursinam ab Acantho non differre: ita idem negare vitium esse videtur, Cæterùm ad hanc tollendam dubitationem illud non parum, meo judicio, facit, quòd iisdem facultatibus Branca ursina prædita sit quibus pollere Acanthum Dioscorides, & Galenus memoriæ prodiderunt. Illud insuper addiderim, quòd etsi dicat Dioscorides, oriri Acanthum caule foliolis spinosis, ceu nucamentis, prope verticem usque ex intervallis circumvestito, potest tamen intelligi, quòd non re vera foliola illa aculeis horreant, sed quòd adeò acuminata erumpant, ut sanè spinis persimilia videantur. Quinetiam cùm Plinius duo Acanthi genera faciat, libro & capite vigesimo secundo, alterum crispum aculeatumq;, alterum læve, quod aliqui pæderotam vocant, alii melamphyllum, mirum non esse debet, si acanthus, quæ in nostris habetur viridariis, nullis rigeat aculeis. Id quod facilè credi potest, cùm cæteris omnibus notis Branca Ursina, Acantho à Dioscoride repræsentato adamussim respondeat. Neq; impedit, quòd loco citato asserat Pliuius, Acanthum in hortis crepidines marginum, assurgentumq; pulvinorum toros vestire. Quamvis enim necti haud facilè ex se valeat, tamen tum caulis, tum folia ob eorum mollitiem, lentoremq; adeò flecti queunt, ut vimineo aliquo nexu topiario operi etiam non incommodè aptari possint. His itaq; rationibus innixus, eos quidem non aberrasse existimo, qui Acanthum, & Brancam ursinam, unam & eandem plantam esse scriptis tradiderunt. Reperitur & sylvestris Acanthus, cardduo (ut Dioscorides inquit) similis, spinosus, foliis tamen domestico angustioribus. Quocirca non ab re Plinius quoq; duo Acanthi genera constituit. Cæterum quoniam scribit Dioscorides Acanthum Romanis pæderotam vocari, prætermittere sanè non potui quin lectorem admonerem, apud Græcos pæderotam aliam quoq; esse plantam, ut testatur Pausanias libro secundo descriptionis veteris Græciæ, ubi sic habet: Nascitur Pæderos herba intra septum Veneris, aprico loco, neque alibi uspiam provenit, ne in ipsa quidem Sycionia. Folia ei minora fagi, ilicis majora, forma eadem ferè cum quercus folio, altera pars subnigra, alba altera, neq; omnino dissimilis color ei, qui in albæ populi foliis cernitur. Acanthi meminit Galenus libro 6. simplicium medicamentorum, sic inquiens: Acanthos, alii quidem Melamphyllum nominant, alii verò Pæderota. Folia quidem mediocriter digerentem facultatem obtinent. At radix exiccatoria est, & leviter incisoria, & tenuium partium. Planta quæ Græcè ἄκανθος, Latinè similiter Acanthus nominatur: Italicè, Acantho, & Branca ursina: Germanicè, Bärenklaw: Hispanicè, Terva giguante, & Branquia ursina: Gallicè, Branque ursine. Quæ verò Græcis ἄκανθα ἄγρια, Latinis, Acanthus sylvestris vocatur: Italis, Acantho salvatico.

II. * ACANTHUS SYLVESTRIS spinosus. *

Acanthi duo genera Plin.

Acanthus sylvestris spinosus.

Pæderos Pausan.

Acanthi facultas ex Galen.

Nomina.

Acanthus sive Acantha, Branca ursina officinis dicitur, à similitudine, quam ejus folia cum anterioribus ursorum pedibus habeat. Hæc duplex, folio non spinoso & spinoso. I. Acanthus sativa lævis, C.B. Acantha inter herbas Theophrasto, ubi Spinam Gaza vertit: Acanthus mollis, Virgilio. Acanthus verus, seu Branca ursina Italica vera, Trago. Acanthus, Matth. Cord. in Diosc. Lacu. Anguill. Lon. Cast. Cæsalp. Acanthus vera, Fuch. Cam. Acanthus sativus, Dod. gal. & fol. Ges. hor. Lob. Lugd. Taber. II. Acanthus sylvestris spinosus, C.B. cujus obiter hoc loci Matthiolus meminit, Acanthus sylvestris Scolymo similis aculeatus Dioscoridis, Lob. obs. Acanthus sylvestris, Dod. fol. (cui propriè ἄκανθα Spina dici potest) an & Anguill. Branca ursina aculeata, Lugd. Chamæleonta Monspeliensium, Lob. in iconibus. Hic caule floribus, & colore & forma, tum & semine sativum refert, nisi quòd sit humilior: folia ampla quidem sed sativis angustiora, multis incisuris laciniata, frequentius duris spinis circa margines hortentia. Circa Monspelium observavimus: sunt qui in quibusdam maritimis Italiæ provenire testentur.

† Lenticulæ non leg. Orib.

Ἄνωνις, ἢ ὀνωνίς. ANONIS, SIVE ONONIS. CAP. XVIII.

a Ὀσμάδη. Ca. i. subolentibus

† Ori. ἀηδῆ i. injucundis.

† Oribas. add. γεμώδη i. solidam

b Meum nõ habet neq; Cat.

c Meum nõ habet neq; Cat.

Anonidis consider.

Resta bovis.

ANonis, quam aliqui ononida appellant, ramos habet fruticosos, dodrantales, aut majores, frequentibus geniculis cinctos, cavis alarum multis, capitibus rotundis: foliis † lenticulæ, tenuibus, pusillis, ad rutæ, aut pratensis loti folia accedentibus, subhirsutis, a odoratis, non † injucundè olentibus. Muria conditur, antequàm spinosa fiat, cibis gratissima. Rami acutioribus spinis, & veluti spiculis firmioribus horrent. Radicem mittit † candidam, quæ excalfacit, b & extenuat: hujus cortex ex vino potus urinam ciet, calculos comminuit, margines ulcerum erodit. Radix cùm decoquitur in posca, dolorem dentium collutione mitigat. c Decoctum ejus potu hæmorrhoidas sanare creditur.

NAscitur Anonis in pratis, cultis, atq; etiam incultis locis, arido præsertim solo: foliis tenuibus lentis modo, pusillis, quæ ad rutæ, vel pratensis loti effigiem proximè accedunt, ac cæteras omnes notas refert, quibus à Dioscoride depingitur. Rusticis ob id notissima est, quòd non modò suo ramorum, ac radicum implexu, aratra invitis bubulcis in mediis agrorum sulcis sæpiùs remoretur, unde Resta bovis compluribus nominatur: sed quòd etiam messoribus, & fœnisecis spinis suis acutis admodum

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170979-p0632-8 DFG

I. ONONIS. * II. ANONIS NON SPINOSA Purpurea. *

admodum ſit infeſta. Nam etſi prædura, calloſaq; ſit eorum cutis, eam tamen ſuis perforat aculeis, quibus quaſi ſpiculis, cùm maturuerit, horrida conſpicitur. Inſubres hanc vulgò Bonaga vocant. Cæterùm quamvis floris ejus nihil meminerit Dioſcorides: conſtat tamen flore plerunq; purpureo ſubalbicante, interdum tamen aureo. Sed hæc quibuſdam in locis aculeis vacat flore melino, quanquam in aculeata purpureus flos perpetuò ſpectetur. Eandem floribus albis vidimus nos parumper extra Pragam, via qua itur ad Divam Margaritam. Meminit Anonidis, ononidis nomine, Theophraſtus l. 6. c. 3. de plantarum hiſtoria, ſic ſcribens: Ononis ramis aculeigera eſt, anno tantùm perdurans, folio rutæ ſimilis, ſed per totum caulem apposito, ut veluti coronam ex intervallis tota ſpecies repræſentet. Florem minutulum, & in ſiliqua non undiq; ſeptum edit. Bonaga. Anonidis hiſtor. ex Theoph.

Naſcitur glutinoſo latoq; ſolo, & præcipuè in ſegetibus, atq; cultis, qua de cauſa agricolis inimica exit. Vivax admodum eſt: cùm enim altam nacta tellurem fuerit, protinus ſua infima pellit: & ſingulis annis, ſurculis in latus emiſſis, rurſus poſtero anno deorſum verſus pellere ſolita eſt. Ideoq; effodienda tota, extirpandaq; penitus eſt. Incipit germinare æſtate, perficiturq; autumno: hactenus Theophraſtus. Hujus quoq; mentionem fecit Plinius li. 27. cap. 4. ubi ſic inquit: Anonim, quidam ononida malunt vocare, ramoſam ſimilem fœno Græco, niſi fruticoſior hirſutiorq; eſſet, odore jucundo: poſt ver ſpinoſa: hac Plinius. Qui tamen hac in re erraſſe deprehenditur: ſiquidem non poſt ver Anonis ſpinoſa redditur, ſed (ut Theophraſtus author eſt) in autumno. Id quod etiam experimento comprobatur. Anonidis radix vim maximam præſtat ad renum calculos comminuendos, expellendosq; obſtructis præſertim urinæ meatibus: quod multorum teſtimonio compertum eſt, qui calculo affecti, ubi tantùm radicis corticum pulverem ex vino diutius bibiſſent, priſtinam ſanitatem recuperarunt. Novi ego quendam, qui hujuſce radicis pulvere duntaxat pluribus menſibus ſumpto, carnoſum ramicem abſumpſit & ſanatus eſt: licet à medicis nullo alio medicamento, quàm ſola ſectione uſtioneq; hunc curari poſſe anteà ſtatutum eſſet. Produntur radicis pulvere calloſi ac indurati ulcerum margines. Decoquitur eadem ex poſca utiliter ad dentium dolores, mulcet enim hos, ubi jure os colluatur, & præſertim ubi pituita redundet. Sunt qui putent ſanari hæmorrhoidas epoto tantùm radicum decocto. Cæterùm id, ut mihi compertum eſt, præſtat potum ſummopere ad Jecinoris & vaſorum infarctus. Fit è radicibus aqua, quæ pota non ſolùm calculoſos expedit renes: & urinam provocat, ſed etiam veſicam, & ejus cervicem glutinoſis excrementis obſeſſam expedit. Sumuntur Corticum recentium radicum libræ quatuor: hæ minutim conciſæ, in vini Cretici libris octo macerantur, deinde vitreo alembico in aqua calentis balnei collocatò, elicitur aqua, quæ in præſcriptis affectibus plurimum præſtat. pota ſemilibra pondere. Anonidis vires deſcripſit Gal. l. 8. ſimpl. med. ſic inquiens: Ononis radicem habet tertio quadantenus ordine excalfacientem. Cortex ejus maximè eſt utilis, habens quippiam & abſterſorium, & inciſorium. Proinde non tantùm urinas provocat, ſed & lapides confringit. Eadem facultate & cruſtas citò detrahit. Utuntur porrò ea quoq; & ad dentium dolores, in oxycrato decoquentes, & collui decocto jubentes. Huic plantæ nomen Græcum eſt ἀνωνὶς, & ἐνωνὶς, Latinum item Anonis, & Ononis: Italicum, Anonide: Germanicum, Hauwhechel und Stallkraut: Hiſpanicum, Gatilbos, & Gathinos: Gallicum. Bugraves, & Burgrundes: Bohemicum Gebbice: Polonicum Tglica, ſive liſiogon. Plinii lapſus. Anonidis vires Matthiol. Aquæ Anonidis vires. Anonidis vires ex Galen. Nomina.

Anonis Dioſcoridi & Plinio à non juvando, ſiquidem aratoribus impedimento ſit, unde Remora aratri, at Theophraſto & Galeno Ononis, quòd aſinos ad illam ſeſe terentes juvet. Hanc diſtinguimus in ſpinoſam & non ſpinoſam: ſpinoſam in purpuream eamq; majorem & minorem, luteam, albam: non ſpinoſam verò in purpuream & luteam. I. Anonis ſpinoſa purpurea, C.B. Reſta bovis, Trag. Lonic. Anonis ſive Ononis. Matth. Lac. Tab. Anonis, Fuchſ. Dod. gal. & fol. Caſt. Anonis, Geſ. hor. Cord. in Dioſc. Anguil. Lob. Cæſal. Thal. Lugd. Ægipyros Cratevæ, Anguillaræ. II. Anonis non ſpinoſa purpurea, C.B. Tab. Ononis perpetuò lævis, Geſ. hor. Anonis non ſpinoſa ſive mitior prima, Cluſ. Pann. cui & trifolium

fœtidum. Anonis sive Ononis sine spinis, Camerario. III. Anonis non spinosa lutea, C.B. Hæc ex radice parva, lignosa & fibrosa, caules emittit pedales & altiores, ramosos, geniculatos, hispidos, unctuosos, quos folia multa lata basi alternatim amplectuntur, plerumque quina, interdum etiam terna ex eodem pediculo prodeuntia, quæ molliora & longiora, quàm vulgaris, in summo obtusa & crenata, salsuginosa. Flores in summis cauliculis breviore spica nascuntur, luteopallidi, leguminum specie quibus succedunt siliquæ oblongæ hirsutæ in capreolum finientes, quibus semen pullo colore includitur. Tota planta lento & unctuoso humore obsita est, non tamen adeò graviter odorato, ita ut attrectanti quasi manus visco retineantur, & ubi spontè nascitur candidior, quàm si in hortis colatur. Hanc passim circa Monspelium ad agrorum margines, & inter segetes observavimus: in Hispania & Lusitania quoque reperitur. Dicitur Natrix Plinii herbariorum, Lobel. cui & Melilotus sylvestris pinguis Pennæi. Ononis lutea *montana*, Cam. ad Matth. Ononis lutea non *spinosa*, *Lugd.* Ononis mitior flore luteo, *Clus. hist. Pann.* qui Hispanis Ciceris genus existimari scribit.

* ANONIS NON SPINOsa lutea. *

Meum πικρὸν ἰσχυρῶς. i. amaram valde.

Ἀκανθαλεύκη. LEUCACANTHA. CAP. XIX.

LEucacantha, prædita est radice cyperi, *a* valida & amara quæ manducata dolorem dentium sedat: veteri laterum dolori atque ischiadicis prodest, decocto cyathis tribus ex vino poto. Eadem ruptis, & convulsis medetur. Radicis epotus succus eosdem præbet effectus.

Leucacanthę consi. Ruell. lapsus dum Leucacantham idē cum Acanthaleuce statuit.

IN manifesto errore versantur, qui sentiunt, Leucacantham, hoc est albam spinam, de cujus historia, & viribus hoc capite tractatur, ab Acantha leuce, id est, spina alba, de qua paulò superius disseruimus, nullo pacto differre. Qua in sententia, vel potius errore, fuere nonnulli ex recentioribus, alioqui rei herbariæ periti. In quorum etiam numero Ruellius fuisse ex eo maximè deprehenditur, quòd cùm debuisset, more suo, post Anonidis tractationem, cujus titulo spinam albam quoque adjunxerat, quam tamen albam nominasse rectius fortè erat, ejusdem albæ spinæ historam referre, ex industria eam silentio præteriit. Nam cùm existimasset, alteram ab altera non distingui, non opus esse judicavit, earum historiam in alba spina repetere, quam antea in spinæ albæ mentione tradiderat. Quo tamen in loco ab errore vindicari non potest: quippe quoniam postquam spinæ albæ, quam Mauritani Bedeguar appellant, meminerit, alteram ejus nominis spinam subdidit: quæ cùm in arbustum undiq; aculeis armatum assurgat, sepibus extruendis rusticis nostratibus maximè expetitur. Non tamen ob id declarat ipse hanc esse Leucacantham: sed lubrico quodam lapsu, quasi sui ipsius, & cujus spinæ albæ mentionem faceret, oblitus, in capitis calce aculeatæ illius arbusculæ radicibus, quæ (ni fallor) candida, a est Dioscoridis rhamnus, omnes tribuit facultates, quibus legitima spina alba à Dioscoride commendatur. Qui quidem Ruellii error omnibus evidentior est, quàm ut pluribus refelli postulet. Quòd autem differant inter se Acantha leuce, & Leucacantha, non modò Dioscorides inter cæteros simplicium medicamentorum scriptores facilè princeps ostendit: sed Galenus etiam & Paulus, qui præterquàm quòd alteram ab altera diversis capitibus distinxerunt, earum singulam differentibus facultatib. præditam esse tradiderunt. Quorum sententiæ subscribit Plinius: nam de Acantha leuce differens l. 24. c. 12. sic inquit: Spinæ albæ semen contra scorpiones auxiliatur. Corona ex ea imposita capitis dolores minuit. Sed vires longè alias ab his Leucacanthæ idem retulit li. 22. c. 16. ubi sic habet. Leucacantham alii phyllon, alii ischiada, alii polygnaton appellant, radice cyperi, quæ commanducata dentium dolorem sedat: Item laterum, & lumborum (ut Hicesius tradit) semine poto drachmis octo, aut succo. Eadem ruptis, convulsisq; medetur: hæc Plinius. Quæ quidem vidisse debuerat Ruellius, alioqui Plinianæ historiæ studiosissimus: aut certè Hermolao doctissimo viro credidisse, à quo (etsi nunquam illum citet) integra quandoq; capita, imò (pace ejus dixerim) integrum ferè surripuit opus, ita ut in omnib. illud suum fecisse videatur. Siquidem Hermolaus cùm in Leucacantha, tum alias sæpenumero commonuit in suo Corollario, hanc ab acantha leuce differre. Porrò illud etiam nobis silentio non dissimulandum, ut ingenuè quod sentimus de simplicibus dicamus, quòd Leucacantha herba est, non autem arbuscula sepibus conficiendis idonea, ut falsò, mea quidem sententia, Musa Brasavolus suo de syrupis libello in eupatorii syrupo existimat. Nam hoc loco de herbis tantùm, & non de arbusculis scribit Dioscorides: qui nimirum in stirpium historia peritissimus, arbusculam illam suprà libro primo inter Rhamni genera descripsit, & sub candido, ut puto complexus est. Cæterùm cùm nec Dioscorides, nec Plinius tradant, quibus foliis, quo caule, flore, ac semine Leucacantha proveniat, difficile quidem fuerit inter tot aculeatarum stirpium genera, unam secernere, quæ verè Leucacantham repræsentet: tametsi damnandus usquequaq; non esset, qui dixerit Leucacantham esse fortasse aculeatum illum Carduum, de quo in Acanthaleuce diximus, cujus folia albis quibusdam maculis depinguntur, unde illi nomen apud Italos est lacteus carduus, & apud alias nationes Mariæ carduus. Nam præterquam quòd conjectura quadam dici posset, eam à maculis illis albicantibus sibi Leucacanthæ nomen adinvenisse, radicis etiam ipsius tum durities tum amaritudo, etsi forma cyperinas non æmuletur, consentire videtur. Sed hoc potius disputandi, quàm asserendi gratia proponimus: cùm adhuc haud ulla nobis comperta sit planta, quæ legitimam Leucacantham repræsentet. Cæterùm cum hæc CARDUUM, quem quidam Divæ Mariæ, alii Lactarium ab albis maculis vocant, in mentem revocaverit, non ab re sanè esse judicavimus, si ejus historiam, & vires hic explicabimus. Est itaq; Carduus hic,

Leucacanthæ vires ex Plin.

Ruellius Hermolao sua suripuit.

Brasavoli error.

Carduus Mariæ.

Carduus divæ Mariæ descr.

quem

CARDUUS LACTEUS.

quem ego potius Aſininum vocarẽ, quòd ejus pabulo Aſini delectentur, planta folia fundens magna, pinguia, per ambitum laciniata, & acuta tenuibusq; aculeis circumquaq; ſtipata, quin etiam lacteis plurimis reſperſa maculis. Caulem profert bicubitalem, tricubitalemq;, rotundũ, ſpinis horrentem, brachiatumq;, echinatis aculeatisq; in ſummitate capitulis, quæ æſtate media florent cinaræ modo, florib. purpureis ac capillaceis, ſemine cardui ſimili cnici minore pappoſa lanugine ſcatente. Radice nititur valida altè deſcendente, amaro ſapore. Naſcitur ſpontè in campeſtribus, incultis locis ſecus itinera, agrorũ marginibus, & à quibuſdam quoq; in hortis ſeritur. Radix excalfacit, abſtergit, aperit, provocat, & attenuat. Radicis decoctum datur utiliter potandum ad ſecinoris, & vaſorum obſtructiones & remorantes urinas: quare conſert hydropicis, ictericis, ac nephriticis. Idem ducit menſes, tam potum, quàm in deſeſſionibus adhibitum. Sunt qui radicis ſiccæ pulverem addito fœniculi ſemine, & longi piperis momento, ex priſana propinent nutricibus, lacti augendo. Stillatitia foliorum aqua auferuntur nonnulli ad lateris dolores, cui alii ut valentius agat, ſeminis ſemidrachmam adjiciunt. Leucacanthæ vires paucis perſtrinxit Galenus libro 7. ſimplicium medicamentorum, ſic inquiens: Leucacanthon, quidam autem polygonaton, alii iſchiada nuncupant. Hujus amara radix eſt, ac proinde incidit, & exiccat in tertio ordine in calfaciendo autem ex primo eſt ordine. Λευκάκανθα quæ Græcis, alba ſpina Latinis appellatur: Italis, Bianca ſpina. Carduus verò Mariæ, & Carduus lactarius, Italis appellatur Scardaccio del latte, & Scardaccio bianco: Cardo del latte. Germanis Mariendiſtel: unſer Frawendiſtel: *Gallis Cardon de noſtre Dame. Bohemis, Oſtropes: Polonis, Oſtiropeſt.*

Cardui lacteï vires Matth.

Leucacanthæ vires ex Gal.

Nomina.

Carduus Mariæ, aliquibus Silybum veterum, aliis Leucacantha, aliis Leucographis Plinii, aliis Carduus Galaxias, ejuſdem. Videtur Theophraſtus Acani nomine intellexiſſe, unde reliqua Carduorum genera Acanacea dicta videntur. Dicitur Carduus albus, Brunf. Chamælejon. eidem in 4. Carduus Mariæ, Trag. Fuch. in icon. Geſ. hor. Caſt. Lon. Cam. Carduus Marianus, Cord. in Dioſc. Tabe. Carduus lacteus Matth. Lugd. Leucographys Plinii, eidem, Carduus leucographus, Dod. fol. Cardui ſylveſtris aliud genus, Cæſalp. Spina alba hortenſis, Fuch. fol. Spina alba, Dod. gal. Lac. Leucacantha. eidem & Cornaro. Silybum, Lob. ſic & Anguillara ſuſpicatur. Hujus eſt altera ſpecies ex Syria allata a Neuvvolffio, & à Camerario, Carduus lacteus Syriacus dictus.

TRAGACANTHA.

Τραγάκανθα. **TRAGACANTHA. CAP. XX.**

TRagacanthæ radix lata, & lignoſa, ſummo ceſpite nititur: unde ſurculos humiles, † robuſtos, latè fundit: in quibus minuta folia, multa, nonnunquam tenuia exoriuntur: quæ ſub ſe ſpinas albas, rectas, & firmas occulunt. Eſt etiamnum tragacantha lachryma, quæ vulnerata radice manans, concrevit. Præſtat pellucens, gracilis, a lævis, ſyncera, & ſubdulcis. Cutis ſpiracula, ut gummi, obſtruit. Hujus increbuit uſus ad oculorum medicamenta: ad tuſſim, exaſperatas fauces, retuſas voces, cæterasq; deſtillationes, cum melle in delinctu: ſubdita quoq; linguæ liqueſcit. In paſſo madefacta, drachmę pondere bibitur, contra renum dolorem, & veſicæ roſiones, miſto cornu cervi uſto, & eloto, aut ſcilſi aluminis momento.

† Ori. addit. πυκνοὺς id eſt, frequentes.

a Catac. λευκὴ. i.e. alba.

TRagacanthæ plantam, à qua effigiem, quam hic exhibemus, deprompſimus, jampridem ad nos miſit quidam rei herbariæ ſtudioſus, qui illam attulerat ex Apuliæ Gargano monte. Ea certè eſt, quæ nullis prorſus notis à Dioſcoridis hiſtoria diſſentiat, ut ex ejus pictura omnibus liquidò conſtare poteſt. Cæterùm lachryma è vulnerata radice manans, quam ſeplaſiarij vulgò vocant Gomma draganti, paſſim in officinis concreta viſitur, è Creta, Aſia, & Græcia advecta. At non modò hæc (ut Dioſcorides inquit) è vulnerata prius radice manat, ſed etiam ſponte (ut Theophraſtus eſt author) ab ea ſciſſo in latere cortice diſtillat. Sed hanc, qua utimur, Monachi illi reverendi, qui in Meſuem commentarios ediderunt, veram eſſe

Tragacanthę conſ.

Monachorum erratum.

Tragacanthæ lachrymam negant, quòd legitimæ linguæ subditæ facilè, Dioscoridis testimonio, colliquescat: hæc verò nunquam, cum linguæ suppositæ adeò lenta, tenaxq; evadat, admista saliva, ut nullo ferè temporis tractu dissolvi liquariq; possit. Quæ quidem in re u(pace eorum dixerim) toto cœlo aberrant, ut qui Dioscoridis sententiā perperam acceperint. Siquidem Dioscorides non de sola lachryma linguæ subdita, sed in eclegmate cum melle conformata, illud fieri scribit, cùm inquit: Usus ejus ad oculorum medicamenta, ad tusses, exasperatas fauces, retusas voces, cateraq; destillationes, cum melle in delinctu: liquescitq; subjecta linguæ: hæc Dioscorides. Ex quibus palam est voluisse Dioscoridem Tragacanthæ lachrymam non solam, & per se tantùm, sed in eclegmate cum melle paratam linguæ esse subjiciendam, ut clarissimorum medicorum institutione fieri adsolet cum bechicis catapotiis, & diatragacanthæ trochiscis, quibus ipsa commiscetur. Quippe cùm oporteat medicamenta, quibus aspera arteria, pulmo, ac pectus universum expurgari debent, quædā temporis diuturnitate ore retenta, vel linguæ subdita, sensim leniterq; liquescere, ut commodè in tracheam percolentur arteriam, voluit hic Dioscorides eclegmatis usum recta methodo describere. Nam si hujusmodi medicamenta devorarentur, nihil prorsus proficerent, cùm ita non in pectus & pulmones deferantur, sed in ventriculum. Huic & alia accedit ratio, quòd si intellexisset Dioscorides lachrymam per se tantùm linguæ submittendam, subjunxisset quidem, ut sui moris est quibus in morbis id factitandum esset: quandoquidem planè absurdum videretur scribere, quòd aliquod gummi linguæ subjiciatur, paulatimq; liquescere cogatur, ac deinde silentio involvere, quibus in morbis id faciendum. His itaq; rationibus non modò recte, meo quidem judicio, intelligi potest, voluisse Dioscoridem eclegma, quòd Tragacanthæ lachrymam acceperit, linguæ subjicendum esse, non ipsam tantùm lachrymam, sed etiam monachos in hoc, ut alias sæpe deceptos esse. In collyriis oculorum addita Tragacanthæ lachryma non solum humorum acrimoniam in oculos defluentium retundit, sed oculos quoq; roborat, & longè magis adstringit, quàm sarcocolla. Quinetiam lacte macerata, & illita, oculorum ungues, & palpebrarum pustulas, pruritum, & scabiem sanat. Valet ad pulmonum, pectoris & tracheæ arteriæ morbos, & medetur eorum ulceribus. In summa præstat Tragacanthæ lachryma ad defluxiones omnes, in fauces, guttur, & pectus permeantes, & tussim excitantes, & præsertim in confectionibus addita, quæ linguæ subjiciuntur. Datur utiliter exulceratis renibus. Auxiliatur quoq; dysentericis, quæ tosta fuerit, tum ex vino cydoniorum pota, tum clysmate infusa. In summa ubi lavigare, obtundere, & reprimere opus est, præstantissimum semper fuerit medicamentum. Tragacanthæ vires scriptas reliquit Galenus lib. 8. simplicium medicamentorum, his paucis verbis: Tragacantha similem gummi vim obtinet, emplasticam quandam, & acrimoniam hebetiorem (legunt aliqui, quæ acrimoniam obtundit.) Et sanè similiter illi desiccat, Τραγακανθὰ sic Græcè, ut etiam Latinè, & Italicè Tragacantha vocatur: Arabicè, Chitira, Itica, Chatech, Alcuted, seu Alchathad: German. Dragant: Hispanicè, Alquetira.

Tragacanthæ vires Matth.

Tragacanthæ vires ex Gal. Nomina.

Tragacantha vocem Gaza apud Theophrastum Hirci spinam reddidit: ipsa planta nominatur Tragacantha, Matth. Ges. hort. Clus. in Cord. ad Dod. gallicum, Dod. fol. Lac. Lob. Cast. Lugd. Cæsal. Tragacanthum, Cord. in hist. Lon. Tragacantha prima, Tabernæmontano. Ex radicibus colligitur lachryma seu gummi, officinis gummi Dragaganthi nominatum, glutinosum, quod per cribrum aut rarum linteum exprimitur, candidum, pellucidum, nitidum, licet & flavescens, subruffum reperiatur. Substantia est glutinosa quæ difficulter teritur, & aquam qua dissolvitur, in densam mucilaginem instar glutinis convertit. Eligendum candidissimum, parum translucens & cujus minima portio maximam aquæ copiam coagulet. Ex Asia adfertur.

* CARDUUS STELLATUS. *

Ἠρύγγιον. ERYNGIUM. CAP. XXI.

a ὥστε ἀστὴρ ἑστὼς. i. stat stellata meū sed Cat. addit. σφόδρα. i. valde.

b Meum, & Cat. εὐώδες καὶ ἀρωματίζον. i. odorata, & aromatica. Eryngii consideratio.

Cacatreppola.

Eryng. Dios.

Eryngium marinum.

ERyngion aculeatarum generis, cujus folia in principio sale condita, in cibos recipiuntur. Lata autem sunt, & extremo ambitu aspera, gustu aromatica; sed ubi adoleverunt, circa complures caulium eminentias in spinas aculeantur: in quorum summitatib. globosa capitula, durarum, acutissimarumq; spinarum ambitu a stellatim circumvallantur, quorum colos aliàs viridis aliàs albus, interdum cœruleus invenitur. b Radix oblonga, lata, foris nigra, internè candida, pollicis crassitudine, odorata. Nascitur in asperis, & campestribus. Vim habet calfactoriam. Pota menses, & urinas pellit: tormina, inflationesq; discutit: contra jecinorum vitia, serpentium morsus, & hausta venena, cum vino prodest: bibitur adversus plurima, cum seminis pastinacæ drachma una: appensa, illitave, tubercula discutere proditur. Pota cum hydromelite radix, opisthotonicis, & comitialibus medetur.

LOngè quidem aberrant seplasiarii Senenses in Eryngii cognitione, utpote qui pro Eryngii radicibus assumant aculeatæ cujusdam stirpis radices, quam Cacatreppola vulgò vocant. Hinc error omnib. facile deprehenditur, quòd nulla penitus illius planta nota eryngio respondeat. Legitimum Eryngium: quod, meo judicio, Dioscoridis descriptioni nihil refragetur, & cujus hic imaginem appinximus, frequens invenitur in compluribus Italiæ locis, nullis reclamantibus notis. Est & Eryngium marinum, quo Veneta litora undiq; referta spectantur. Assurgit hoc foliis altero latioribus, circinato ambitu spinosis: & cæsio respersis colore. Caulem carnosiorem, crassiorem atq; striatum habent: capitulis cæruleis majoribusq;, radicibus longioribus, tenuioribus mollioribusq;, digitali crassitudine, saccharo asservandis longè magis idoneis, quàm alterius. Radix minus siccat quàm altera, sed easdem possidet vires. Hujus tametsi non meminerit Dioscorides, Plinius tamen lib. 22. cap. 7. utriusq; historiam tradidit. Quo fit, ut eorum sententiam minimè probaverim, qui Eryn-